

Ostrowska, Teresa

"The Use of Biological Literature", pod
red. R. T. Bottle'a, London 1966 :
[recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 12/3, 635-636

1967

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.



Stanisław Lencewicz. *W dwudziestą rocznicę tragicznej śmierci i siedemdziesiątą piątą rocznicę urodzin (1889—1944)*. Praca zbiorowa pod redakcją Jerzego Kondrackiego. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1966, ss. 125, ilustr. 6.

Praca o S. Lencewiczu jest trzecią w serii monografii wydanych przez Polskie Towarzystwo Geograficzne, poświęconych geografom polskim ostatnich dziesięcioleci. Jest ona, podobnie jak poprzednie, rezultatem sesji w rocznicę urodzin i śmierci zasłużonego geografa i stąd składają się na nią referaty szeregu autorów. Tak więc po przedmowie redaktora i *Słowie wstępnym* S. Leszczyckiego, I. Gieysztorowa omawia *Życie Stanisława Lencewicza*, J. Kondracki jego *Działalność naukową*, S. Pietkiewicz *Działalność w dziedzinie międzynarodowych stosunków naukowych*, J. Kobenzina zaś pisze *O Stanisławie Lencewiczu jako kierowniku Zakładu Geograficznego Uniwersytetu Warszawskiego*. Tomik zawiera również skróty dwóch mało znanych prac Lencewicza, co wraz z załączoną bibliografią jego dorobku naukowego (209 pozycji) podnosi wartość publikacji.

J. Bb.

The Use of Biological Literature. Pod redakcją R. T. Bottle'a i H. V. Wyatta. Butterworths, London 1966, ss. IX+286.

Bottle i Wyatt, wykładowcy chemii fizycznej i biologii na uniwersytecie w Bradford, wydali tę książkę, aby ułatwić naukowcom i bibliotekarzom należyta orientację w piśmiennictwie biologicznym. Książka jest wynikiem pokierowanej przez nich pracy zbiorowej 16 pracowników dydaktycznych i bibliotekarzy, liczy 17 rozdziałów, 2 aneksy i indeks rzeczowy.

Tematyka rozdziałów dotyczy informacji biblioteczej, bibliotek i katalogów, wydawnictw pierwotnych i pochodnych, bibliografii, encyklopedii, słowników, taksonomii, źródeł informacji w poszczególnych gałęziach nauk biologicznych: zoologii, biochemii, biofizyce, anatomii, fizjologii, patologii, mikrobiologii, biologii stosowanej (jak farmacja, żywienie, rolnictwo) czy też odnoszących się do zagadnień bardziej ogólnych o charakterze międzydyscyplinarnym, jak do ekologii, genetyki, farmakologii, nauczania biologii, chemii i fizyki, informacji urzędowej, przemysłowej i patentowej, historii i biografii w biologii. Do każdego rozdziału podane jest piśmiennictwo. Całość została ujęta z punktu widzenia potrzeb użytkownika piśmiennictwa z wymienionych dziedzin.

Dla historyka nauki specjalnie interesujący jest rozdział poświęcony historii biologii i epilog pióra Wyatta o charakterze naukoznawczym, omawiający związki pomiędzy wydawcami i autorami, publikacjami pierwotnymi i pochodnymi, zagadnienia priorytetu w odkryciach naukowych, „niewidzialne kolegia”, społeczne aspekty kontaktów naukowych, rolę piśmiennictwa w badaniach naukowych i umiejętności jego wykorzystania.

Rozdział poświęcony historii i biografii biologii opracowali Thornton i Tully. Autorzy potraktowali go jako zasygnalizowanie najważniejszych osiągnięć w tej dziedzinie, tworząc jakby skrót poprzedniej swojej publikacji *Scientific Books, Libraries and Collectors*. Autorzy rozpoczynają przegląd ok. 500 r. p.n.e., przedstawiając wiadomości z embriologii i dziedziczności w *Corpus Hippocraticum* — pracach szkoły Hipokratesa, a potem w IV w. p.n.e. — obserwacje biologiczne i zoologiczne Arystotelesa. Naukowa botanika zaczyna się od Teofrasta (IV—III w. p.n.e.). Pierwszy naukowy traktat zoologiczny napisał Fryderyk II Hohenstauf (XIII w.). Za twórcę nowoczesnej ichtiologii uważa się Pierre'a Belona, a entomologii — Ulissesa Aldrovandiego (XVI w.). Szkic działalności i dorobku uczonych, których wkład do nauk biologicznych jest największy, kończy się na Darwinie, T. H. Huxley'u, Haecklu, Mendlu i in.

Rozdział jest uzupełniony bibliografią książek (bibliografia artykułów znajduje się w *Scientific Books*) z zakresu ogólnej historii nauki z uwzględnieniem historii biologii, z zakresu właściwej historii biologii oraz bio-bibliografii biologów, zbiorowej i indywidualnej; tą ostatnią są objęci (alfabetycznie): Louis Agassiz, Arystoteles, John James Audubon, Joseph Banks, Herman Boerhaave, James Cook, William Curtis, Georges Cuvier, Charles Darwin, John Evelyn, Francis Galton, Stephen Hales, William Harvey, Oscar Hertwig, Robert Hooke, Joseph Dalton Hooker, Alexander von Humboldt, Thomas Henry Huxley, Edward Jenner, Jean-Baptiste Lamarck, Antoni Van Leeuwenhoek, Carl Linné, Gregor Johann Mendel, Louis Pasteur, John Ray, Theodor Schwann, Hans Sloane, Abraham Trembley, Edward Tyson, Alfred Russel Wallace i Gilbert White.

Książka ta ze względu na encyklopedyczny charakter powinna znaleźć się w każdej większej bibliotece naukowej.

Teresa Ostrowska

Iz historii biologicznych nauk. Izdatielstwo „Nauka”, Moskwa—Leningrad 1966, ss. 207, ilustr.

W latach 1955—1961 Instytut Historii Przyrodoznawstwa i Techniki Akademii Nauk ZSRR w ramach swojego wydawnictwa ciągłego *Trudy Instituta istorii jestiestwoznaniija i tiechniki* wydał 10 zeszytów serii *Istoriija biologicznych nauk*. Następnie serię tę na pewien czas zawieszono, a wznowiono ją w 1966 r. w postaci¹ odrębnego wydawnictwa seryjnego Oddziału Leningradzkiego Instytutu Historii Przyrodoznawstwa i Techniki AN ZSRR, które ukazywać się będzie pod tytułem *Iz istorii biologicznych nauk*, przy czym na karcie tytułowej widnieje także tytuł po łacinie *Memorabilia historiae naturalis*.

Wydany w 1966 r. t. 1 tego wydawnictwa, którego redaktorem jest członek Akademii Nauk Pedagogicznych ZSRR prof. B. E. Rajkow, zawiera 10 prac. Pierwsza, napisana przez prof. Rajkova, przedstawia pewien fragment działalności K. F. Roulliera, wybitnego rosyjskiego biologa-ewolucjonisty okresu przeddarwinowskiego.

W 1865 r. powstała Pietrowskaja Ziemledielczeskaja i Lesnaja Akademiija (obecnie jest to Akademia Gospodarstwa Wiejskiego im. K. A. Timirjaziewa). O pierwszych latach jej działalności pisze K. W. Manojlenko.

T. K. Szafranowskaja przedstawia szczegóły życiorysu naukowego podróżnika i botanika S. P. Kraszeninnikowa (1713—1755). O zainteresowaniach Leonarda Eulera naukami rolniczymi pisze T. A. Łukina. Po artykule tym przedrukowano mało znane opracowanie Eulera na temat uprawy zboża.

Przyczynek do historii darwinizmu w Rosji stanowi praca Rajkova o pierwszym rosyjskim krytyku Darwina, inżynierze-chemiku i górniku, I. A. Poletice (ur. ok. 1820 r.)¹. O życiu i działalności wybitnego badacza gąbek B. A. Swarczewskiego (1872—1930) pisze B. N. Mazurmowicz. Po artykule następuje zestawienie 33 prac tego uczonego zoologa.

Kolejną pozycją są wspomnienia profesora zoologii Uniwersytetów Charkowskiego i Petersburskiego A. M. Nikolskiego (1858—1942), do druku przygotowane i przypisami opatrzone przez Rajkova. Własne wspomnienia o zoologu i embriologu N. Dawydowie (1877—1960) publikuje A. A. Lubiszczew.

¹ W poprzedniej serii, w wymienionym wyżej wydawnictwie *Istoriija biologicznych nauk*, ukazało się 8 prac poświęconych historii darwinizmu w Rosji i samemu Darwinowi, kolejno w tomach: 1 (1955), 2 (1957), 3 (1957), 4 (1959), 6 (1960; dwie pozycje), 8 (1961) i 10 (1961).